

אבל אם היה הפשתן דייק ולא נפיץ — חיישינן.

דעביד ביזרי, אם יש בו גבעולים, כיון דאיכא ביה קטרי, קשרים — חיישינן, על אף שהוא דייק ונפיץ.

דקתא, נעורת של שברי גבעולין הננערים מן הפשתים כשמנפצין אותן — חיישינן. אבל כשהיא דקדקתא, דקה מן הדקה — לא חיישינן.

נברא, סיב הגדל סביב הדקלים — חיישינן. אבל, תימחתא, לאחר שחילקוהו לרצועות הוא נעשה רך, לא חיישינן.

קיטמא נחילא, אפר מרוקד בנפה הרי הוא נכבש ונעשה קשה. חיישינן, כיון שהוא מרוקד בנפה, הוא נכבש ונעשה קשה. אבל אם הוא לא נחילא — לא חיישינן, משום שאינו נכבש, ואינו נעשה קשה.

חול הדק — לא חיישינן משום שאינו נכבש נב-א לעולם.

חול הגס — חיישינן, כי האבנים הגדולות שבו מרסקות את העוף כשנופל עליהן.

אבק דרכים, שהוא גס ונהיה קשה — חיישינן.

תיבנא, תבן של חטים ושעורים ועביד בזנא, חבילה — חיישינן.

לא עביד בזנא — לא חיישינן.

למעלה הנהר, שאז שיוטו מראה על בריאותו. אבל אם הוא שט מלמעלה למטה — מיא הוא דאשפלו, ואין זה שיוט עצמי שלו.

ואי הוו מיא קימי, (56) לית לן בה!

ואי שדא ציבי שהיו מושלכים בנהר קיסמי עץ, וקדמיה, והוא הקדים את העצים השטים במים — הא קדמיה איהו לציבי, ואז, אפילו מלמעלה למטה הווי ראייה על בריאותו.

עוף שנפל על גלימא מתיח, על בד שמונח על גבי יתדות, והיה אותו הבד מתוח — חיישינן לריסוק איבריו. ואם נפל על בד דלא מתיח — לא חיישינן.

עוף ומעופף, דהיינו, אם היתה הגלימא כפולה, שאז אין העוף נחבט, לא חיישינן!

עוף שנפל בתוך רשת הפרושה באויר, הנקראת איזלא, ומקרבי קטרי, קשרי הרשת סמוכין זה לזה — חיישינן שמא הקשרים ריסקו את איבריו. ואי לא מקרבי קטרי — לא חיישינן!

נפל העוף על כיתנא, פשתן דעביד בטוני, הכרוך בחבילות, חיישינן לריסוק איברים משום שהן חבילות קשות. ואם נפל על צידי החבילה, דהאי גיסא ודהאי גיסא — לא חיישינן.

נפל על חבילות קנים, הנקראות אסורייתא — חיישינן.

נפל על כיתנא, פשתן דדייק, שנחבט הפשתן, ונפיץ, מנופץ, שנעשה רך — לא חיישינן.

חיטי וכל דמינייהו — חיישינן אם נפל עוף עליהן מפני שהן קשין.

שערי וכל דמינייהו — חיישינן:

כל מיני קטניות, שאינן נכבשות יחדו — אין בהם משום ריסוקי אברים, לבר מן רוביא [תלתן].

חימצוי, אחד ממיני הקטניות — אין בו משום ריסוק אברים.

הפצוי, גם הוא מין קטניות — יש בו משום ריסוק אברים.

כללא דמלתא, כל מידי דמשריק, שמחליק ואינו נכבש, כיון שהעוף הנופל עליו נשטט והולך ואינו נחבט בו — אין בו משום ריסוק אברים.

וכל דבר שהוא לא משריק, אינו מחליק, ולכן הוא נכבש — יש בו משום ריסוק אברים.

דבוק, דבק העשוי לצייד עופות, שהעוף נדבק לדרך שעליו הדבק, וכשהוא פורח הוא נופל עם הדף הדבוק אליו —

רב אשי שרי. אמימר אפר.

ומבאר הגמרא: כאשר נדבק הדף רק בחד גפא, כנף אחד, דכולי עלמא לא פליגי דשרי. כי הוא יכול להמשיך ולעופף בכנפו השניה.

כי פליגי — בתרי גפי, כאשר נדבק העוף בשתי כנפיו.

מאן דאמר, אמר לך היכי ניקום?! כיון שהוא דבוק בשני כנפיו, אינו יכול להקים ולשאת את עצמו, ונפילתו היא חבטה הגורמת לריסוק איבריו.

ומאן דשרי, אמר לך, אפשר דניקום אעיקבי דגפי. בקצות הכנפיים, במקום חיבורן אל הגוף, אין הוא דבוק אל הדף, ומכוחן הוא יכול לשאת את עצמו במקצת, ולפיכך אינו נחבט בנפילתו.

ואיכא דאמרי, בדבוק בתרי גפי — כולי עלמא לא פליגי דאסיר.

כי פליגי, בחד גפא:

מאן דשרי אמר לך — אפשר דפרח בחד גפא.

ומאן דאמר — כיון דבהאי גפא לא מצי פרה, בהאי גפא, השניה, נמי לא מצי פרה.

והילכתא: בתרי גפי אסיר. בחד גפא שרי.

שנינו במשנה: נשתברו רוב צלעותיה הרי היא טריפה.

תנו רבנן: עשרים ושתיים צלעות גדולות יש בבהמה, אחת עשרה מכל צד. ונמצא ששתים עשרה צלעות הינן רוב צלעות.

אלו הן רוב צלעות — שש מכאן ושש מכאן, או אחת עשרה מכאן, ואחת מכאן.

אמר זעירי: ומחציין כלפי שדרה. דהיינו,

ובספר שחיטת חולין הביא מפירוש רבינו יהונתן שהכונה היא למים שאינם זורמים מלמעלה למטה בחוזקה.

תחשוב שרק אם שט מלמעלה למטה כשר, אלא גם אם הוא שט מלוא קומתו במי האגם הוא כשר.

ובלבד שתהיה השבירה בצד הקרוב לשרה, שהיא חיותה של הבהמה, ולא בצד הקרוב אל החזה.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

ובצלעות גדולות — שיש בהן מוח.

אמר עולא: בן זכאי אמר: אם נעקרו הצלעות ברוב צד אחד הרי היא טריפה. והיינו, כשנעקרו שש צלעות מצד אחד. ואם רק נשתברו הצלעות ולא נעקרו, היא טריפה רק אם נשברו ברוב שני צדדין.

רבי יוחנן אמר: בין נעקרו בין נשתברו אינה טריפה אלא אם היתה העקירה או השבירה ברוב שני צדדין. (57)

אמר רב: נעקרה צלע אחת וחוליא עמה — טרפה.

אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב: נעקרה צלע מכאן וצלע מכאן וחוליא קיימת, מזה?

אמר להו: וכי גיסטרא קאמרייתו? האם שואלים אותי על בהמה שנפסקה באמצעיתה [שכך הוא המצב כשנעקרה צלע מכאן וצלע מכאן], והרי בהמה שנפסקה באמצעיתה, הנקראת גיסטרא, הרי היא נבילה!?

ותמהה הגמרא על תשובתו של רב: והא רב עצמו, שאמר "נעקרה חוליה וצלע עמה הרי היא טריפה", נמי על גיסטרא קאמר! שהרי משנעקרה החוליה וצלע אחת — מתפרקת גם הצלע השנית. והרי היא נבילה, ואמאי קרי לה רב טריפה!?

ומשנינן: כי קאמר רב - בנעקרה צלע בלא חוליא.

ותמהה הגמרא: והא צלע וחוליא קאמר רב!?

ומשנינן: צלע וחצי חוליא קאמר רב.

אך עדיין תמהה הגמרא: הרי מכלל זה אתה למד, דרב כהנא ורב אסי דבעו מיניה דרב מהו דינה של בהמה שנעקרה צלע מכאן וחוליה קיימת, לא דיברו בחצי חוליה קיימת אלא בכולה קיימת. שהרי אפילו בצלע אחת וקצת חוליה קאמר רב דהויה טרפה, ומאי בעו מיניה בשתי צלעות?! אלא, בהכרח, במקרה שנעקרה משני הצדדים צלע בלא חוליא אמרי. ואמר להו רב: גיסטרא קאמרייתו? והרי גיסטרא נבילה היא!

והאמר עולא: בן זכאי אמר: נעקרו הצלעות — ברוב צד אחד, נשתברו - ברוב שני צדדין. אלמא בעינן נעקרו רוב צלעות בצד אחד כדי להטריפה ולא די בעקירת צלע אחת!?

ומשנינן: אמר לך רב: התם, בנעקרו הצלעות זה שלא כנגד זה. הכא, שנקראת גיסטרא, איירי כשנעקרו זה כנגד זה.

אך אכתי פרכינן: והאמר רבי יוחנן דבעינן נעקרו הצלעות ברוב שני צדדין. וברוב שני צדדין אי אפשר דלא קיימא חד מיניהו שנעקרו בה הצלעות זה כנגד זה, שהרי יש אחת עשרה צלעות מכל צד, ואם נעקרו מכל צד שש צלעות, בודאי שצלע אחת נעקרה משני צידיה!?

57. המאירי כתב: ולמדת שהלכה כרבי יוחנן, שאמר בין נעקר בין נשתברו ברוב שני צדדין.

ומשנינן: **התם**, בדברי רבי יוחנן, דבעי שיעקרו רוב צלעות — איירי בנעקרה **בוכנא** צלע **בלא** מקצת מהחוליה, הנקראת **אסיתא**. ואילו **הכא**, בדברי רב כהנא ורב אסי, איירי בנעקרה **בוכנא ואסיתא**.

ותמיהה הגמרא: **אי הכי**, אם מדברים רב כהנא ורב אסי בנעקרה צלע עם מקצת מהחוליה, הרי **היינו דרב**, שאמר בפירוש, נעקרה מקצת חוליה עם הצלע הרי היא טריפה, ומאי קא בעו רב כהנא ורב אסי מרב בנעקרו שתי צלעות, צלע מכל צד, ביחד עם מקצת חוליה? והרי לרב אפילו רק נעקרה צלע אחת מצד אחד בלבד יחד עם מקצת חוליה הרי היא טריפה?!

ומשנינן: רב כהנא ורב אסי **לא שמיע** להו להא מילתא דרב.

והוינן בה: אי איירי דלא שמיעא להו מהא דאמר רב, אמאי איבעיא להו מיניה בנעקרה צלע מכל צד? **וליבעו מיניה כדרב**, בנעקרה צלע מצד אחד בלבד?!

ומשנינן: **סברי**, ליבעי מיניה דרב **דא**, דפריש לן מינה תרתני.

דאי בעינן מיניה בנעקרה **דא** צלע, הרי **הניחא אי אמר לן טרפה**, כל שכן שנדע בנעקרו ממנה תרתני.

אבל **אי אמר לן כשרה**, אכתי בנעקרו תרתני קא מיבעיא לן.

ופרכינן: **אי הכי**, השתא נמי, דקא בעי

מיניה בנעקרו תרתני, **הניחא אי אמר להו רב כשרה** — כל שכן בנעקרה **דא**.

אבל, **ואי אמר להו טרפה** — אכתי נעקרה **דא** מיבעיא להו?!

ומשנינן: **סברי**, שמתשובתו של רב לשאלתם הם ידעו תשובה גם על נעקרה צלע אחת בלבד. שאם יענה להם רב שבנעקרו שתי צלעות היא כשרה, הרי כל שכן בנעקרה צלע אחת שהיא כשרה. ואם יענם שהיא טרפה, הרי מסגנון תשובתו ידעו מה דינה של אחת. כי אם יענה להם בניחותא, שבנעקרו שתיים טרפה, הרי זה סימן שבנעקרה אחת היא כשרה. כי אם גם בנעקרה אחת היא טריפה, **אם כן, מירתח קא רתח** רב בתשובתו. לפי שאם נעקרה צלע **דא** הרי היא **טרפה**, נעקרו תרתני צלעות — **מיבעיא?**!

ותמיהה הגמרא: **והא קא אמרי ליה**, ששאלוהו מה הדין בנעקרו שתיים, **ולא רתח**, למרות שפסק רב שאפילו בנעקרה אחת הוי טריפה?!

ומשנינן: אכן רב רתח. **כיון דקאמר להו רב "גיטרא קאמרינו?"**, היינו ריתחיה!

אמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל: נעקרה צלע מעיקרה ואפילו שלא נעקרה אסיתא, ונולגולת שנהבסה, נשברה ברובה, ובשר החופה את רוב הכרס שנקרע ברובו — **טרפה**.

והוינן בה: וכי נעקרה צלע מעיקרה הרי

הרמב"ם בפ"י מהלכות שחיטה ה"א כדברי רבי יוחנן.

ואף על פי שבדברי תורה הולכין אחר המחמיר, עולא במקום רבי יוחנן אינה משנה. וכן פסק

היא טרפה?!

ורמינהו, סתירה לכך, ממה ששינו במסכת אהלות [ב ג]:

ב-ב המת מטמא באהל, והיינו, שכל הנמצאים באוהל המת נטמאים, על אף שלא נגעו במת עצמו.

טומאת אהל נוהגת גם בעצמות המת שלא השתייר עליהן מבשר המת, ובתנאי שיהיו מן העצמות שדרה שלמה של עצמות השדרה [או גולגלת שלמה, או רוב מניינו ורוב בניינו של עצמות המת].

כמה חסרון יהיה בשדרה, שמעתה לא תקרא "שדרה שלימה", ולא תטמא עוד באהל [כשהיא בלי בשר] כדין מת?

בית שמאי אומרים: משתחסר השדרה עצמות שתי חוליות.

ובית הלל אומרים: משתחסר עצם של חוליא אחת. (58)

ואמר רב יהודה אמר שמואל: וכן נחלקו בית שמאי ובית הלל לטרפה.

ומוכח שלשמואל נחשבת עקירת החוליה לטרפה, ולא עקירת הצלע?!

ומשינין: הכא — צלע בלא חוליא, התם — חוליא בלא צלע.

והוינן בה: בשלמא עקירת צלע בלא עקירת חוליא משכחת לה. אלא עקירת חוליא בלא צלע — היכי משכחת לה?!

ומשינין: בשילהי כפלי. שם יש חוליות רבות בלא צלעות כלל.

מתקיף לה רב אושעיא: אי גם בטריפה נחלקו, נמצא שבית הלל מחמירים להטריף בחוליה אחת, ובית שמאי מקילים. ולתנייה להאי פלוגתא דבית שמאי ובית הלל במסכת עדויות גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל? שהרי בית הלל הם המחמירים להטריף בחוליה אחת?!

אמר ליה רב: כי איתשיל חסרון שדרה בכמה, בבית המדרש, במסכת עדויות — לענין טומאה באוהל המת איתשיל, דהוה להו בית שמאי לחומרא, שבניטלה חוליה אחת עדיין הוא מטמא.

שינו במשנה: וגולגולת שנחבסה ברובה:

בעי רבי ירמיה: האם מדובר שנחבסה רוב גובהה של הגולגולת, מן העיניים ולמעלה, או רוב היקיפה של גולגולת, שהוא גדול (59)

באותו האהל עם השדרה כלל.

ועיין בהרחבה בחברותא למסכת אהלות [ב ג], הן בכיפור המשנה, והן בכיפור הר"ש.

59. הלחם משנה מכאן בדעת רש"י, שהספק הוא רק ברוב גובהה, אבל ברוב היקפה ודאי שהוא טריפה, לפי שהוא שיעור הגדול מרוב גובהה.

58. בין לבית הלל ובין לבית שמאי מדובר דוקא בשחסרו אותן החוליות לגמרי, שאינן באותו האהל עם השדרה. אבל אם נתפרדו החוליות מן השדרה, אך הן מונחות באותו אהל עם השדרה, עדיין מטמאת השדרה באהל, וכמו שמדויק לשון המשנה "השדרה והגולגולת שחסרו", ולא "השדרה והגולגולת שנתפרדו ממנה החוליות". וכן כתב המנחת חינוך, שלא מטהרים שדרה שנחסרה אלא דוקא אם אין החוליות מונחת